

առիթ կունենանք առանձնապէս խօսելու: Լէպսիուսի այս աշխատութեան գերմաներէն ընդարկի մի անգլիական թարգմանութիւն երեսն առաւի լոնդոնում «Armenia and Europe, an Indictment by J. Lepsius» վերնագրով: Գերմաներէն մի ուրիշ պատկերազարդ հրատարակութեան մէջ լոյս ընծայվեց վերջերս «Armeniens Drangsale» (Հայաստանի վշտերը), որի առաջին երեսի վրա տպված է սրբ. իզմիրլեանի պատկերը և ապա 13 ուրիշ պատկերներ՝ Կ. Պօլսի կտորածներէ, հայ գիւղացու, հայ ընտանիքի, կանանց, որբերի և այլն: Պատկերներէ շարքում քովքով ի ցոյց են դրված նաև երեք սուլթանները՝ Աբդուլ-Ազիզ, Մուրադ և Աբդուլ-Համիդ:

Գիւտոր Լէպսիուսի և իր աշակիցիներէ նման անվանէր անձեր գլխի մասամբ մոտացնել են տալիս այն ուղղակի հակամարդկային դերը, որ կատարեցին պատերազմի Գերմանիան և գերմանական քաղաքական լրագրութիւնը վերջին զաղանդութիւններէ ժամանակ: Մի բանի մէջ սակայն գերմանական զինանուշիկները մեծ ջանք գործ դրեց, այն է՝ Զէյթունի վերջին խաղաղացման գործում:

Գրա պատճառն էլ այն էր անշուշտ, որ սուլթանը և թիւրք կառավարութիւնն իրանք չառաւելի էին շատուում զէթունցիներէ հետ հաշտութիւն կայացնել, քան թէ՛ լազարաւորները և նրանք էին, որ ուղղակի ստիպում էին գերմաններին արագանել բանակցութիւնները և չուտով ելք տալ նրանց:—Այս բանը հաստատում են թէ՛ Ֆրանսիական «Երեւոյն Գիրքը» (Ses Affaires Arméniennes—Supplément, 1895—1896, №№ 74 և 75, կամբն առ Բէրլին) և թէ՛ Անգլիական «Կապուտ Գիրքը» (Turkey № 2. 1896):

Սարգիս

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԳՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԳՊՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Էջմիածնից մեզ գրում են. «Այս օրերս էջմիածնի Սինդը ստացաւ ներքին գործերի մինիստր Գրեմիկինի մի գրութիւն, յունիսի 12-ից, որով յամուում է թէ 1897 թ. յունիսի 2-ին, թագաւոր Կայսրը բարձրաձեւ է Բարձրագոյն հաստատել պետական խորհրդի հետեւել որոշումը հայոց եկեղեցական-ծխական դպրոցների, սեմինարիաների և Գեորգեան ճեմարանի մասին:

1) «Հայոց եկեղեցական-ծխական դպրոցները, որոնք մինչև այսօր կառավարվում էին հայ լուսաւորչական հոգևորականութեան ձեռքով, այսուհետեւ պէտք է կառավարվեն ժողովրդական լուսաւորչական միութեան ձեռքով, ընդհանուր հիման վրա, վերապահելով հայ-լուսաւորչական հոգևորականութեան իրաւունք՝ հրուկել մատաղ սերունդի կրօնական կրթութեան վրա այդ դպրոցներում:

Նաև տիկին Նորայր ունի լուսանկարներ, մեծաւ մասամբ Ստորոգյուղի աշուտական դասուն և զետեղական մարմնին պատկանող անձանց, բայց արտաքին է սրբակցութեան (գլ. hors concours)։—Վերջապէս գեղարուեստից պաշտան ներկայութեան, արձանագործութեան, ճարտարապետութեան, այս բաժնիս մէջ Արուստահանդէսն ու Ե Սյանդինաւան—Ռուսական, այլ միջազգային՝ չորսնիս: Ոսկար թագաւորի կրտսեր որդւոյն Եգիպէտ իշխանին, որ սիրող է նկարչութեան և խնդրեց օտարազգի պատկերահաններէ որ նպաստեն գեղարուեստական մասին առաւելագոյն չընդլայնելու, արքայորդին ի ցոյց գրած է իր վրձինէն եւս 7 նկարներ չուեղական բաժնին մէջ, ուր կան իրմէ դատ 220 չուեղացի արուեստագէտք: Միւս սրահներուն մէջ կը տեսնուին 83 նորուեղացիք, 129 դանիացիք, 9 ուսուր, և ամերիկացիք, անգլիացիք, աւստրիացիք, բելգիացիք, գաղղիացիք (նշանաւորներն՝ Bonnat, Bouguereau, Detaille, Gervex, Laurens, Puvis de Chavannes, Raffaelli, Roll), գերմանացիք, գոլիցերացիք, իտալացիք (Giardi, Fra-giacomo, Nono, Tito, չորսն ալ վերնտիկէն, և ուրիշ երկու նկարիչք), հոլանդացիք, սպանիացիք, ֆինլանդացիք:

Այսպիսի է ձիւգոգողնի հրահանդիչ մասն, ուսումնասիրութեան համար ընդարձակ դաշտ

2) «Այսուհետեւ ազատ կայացուցանել հայ կօնսիստօրիաները և հոգևոր վարչութիւնները այդ դպրոցների և նրանց մէջ դաս տուող ուսուցիչների ցուցակը կազմելու և պահելու պարտաւորութիւնից:

3) «Հայոց հոգևոր սեմինարիաների և հոգևոր ճեմարանի մասին գրութիւն ունեցող կանօնադրութիւնները պահպանել իրանց առաջվա դրութեան մէջ:»

ՆԱՄԱԿ ԲԱՅՈՒՅ

Յունիսի 26-ին

Այստեղ բնակվող զուրադի հրէաները երկու օր առաջ իրանց կրօնական մի արարողութեան ժամանակ ընդհարում ունեցան ստիկանական պաշտօնեաների հետ: Վախճանի չափ հրէաներ, գիշերվաջ ժամի 1-ին, վառած լազարներով և աղմկալի աղօթքով մասնաւոր անից փախաւոր են կամենում լաւան պատգամը՝ սինագոգան: Փողոցում ստիկանական պաշտօնեաները կանգնեցնում են թափօրը, բացատրութիւն պահանջում և ապա հրաւիրում օտիկանաւորուն: Հրէաները չեն հնազանդվում՝ համարելով պաշտօնեաների պահանջը թիւրքացութեան հետեւանք: Որովհետեւ, ինչպէս պատմում են իրանք, այդ մասին նախօրէն արդէն թոյլտուութիւն տալով են եղել օտիկանաւորների պաշտօնակատարից: Մի կարճ բացատրութիւնից յետոյ, թափօրը առաջ է չարվում:

Այդ բացատրութիւնից զօ՛հ չեն մնում ոտիկանութեան ներկայացուցիչները. նրանք պնդում են իրանց պահանջը և արգելելու վարձանում Թափօրը առանց ուշ դարձնելու չարութեան: Եւ ճանապարհը Զալաքում այդ վարձանից, պաշտօնեաներից մէկը փորձում է ուժով խլել լաւան պատգամը: Մի հրէայ այդ յանգուգն վարմունքը համարելով անպատշաճութիւն՝ ուղղված էր բռնութեան դէմ, ապտակահարում է և յետ կանգնեցնում: Բարձրանում է աղմուկ և ընդհանուր աղաղակ. ժողովում են բաւականաչափ օտիկաններ: Երկու կողմից ըսկովում է սաստիկ ձեռն ու կռիւ: «Տասն պատգամ տանողը, բոլորովին արհաւիրված և պատռած չորերով, մի կերպ դուրս է պրծնում, նստում կառք, որ փախցնէ, ազատէ չըրբութիւնը: Կառքը սլանում է, ետևից արձակում են ատրճանակ, բայց, բարեբաղդաբար, առանց հետեւանքի և զոհի: Եղելութեան մասին նայն զիչերը հաղորդվում է հաճախագիտի: Մի բանի հրէաներ բանտարկված են: Վերջնականապէս դեռ պարզված չէ, թէ յանցանքը որ կողմի վրա է ծանրանում՝ հրէաների, թէ օտիկանական պաշտօնեաների վրա:

Ն. Գաւթեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ հաղորդում են, որ վեհափառ Կաթողի-

մը՝ ինչպէս կը տեսնուի: Սակայն որ և է Արուեստահանդիսի յաջողութեան համար բաւական չէ ճարտարութեան և գիտութեան զանազան հրաշքերից կուտել, այլ անհրաժեշտ կարևոր է սովորական մաս մըն ալ, որպէս զի այցելուն մոռնայ իր յոգնութիւնը՝ պիտանւոյն և օգտակարին քով գտարձակին ալ գտնելով, և յօժարի զաւանդ վերադառնալ: Զիտգողընի գրելուսը հրապարչի իր դրից բնական գեղեցկութիւնն է: Ընդիւր կը վայելն զայն՝ որ կողմը որ քաղերը ուղղեն, մասնաւորապէս երբ երեսն ճարտարութեան պաշտօնի շարաւրդները՝ ուսկից հիանալի տեսարան կը պարզուի այն եօթնկողմաներուն՝ որոց վրայ կը նստի Ստորոգյուղ, կէս մը Բաղաթի ծովուն, կէս մը Մեղաւ լճին ջրերէն չըջապատած. տեսարան, որով բանաստեղծն կը յափշտակուի, բայց ոչ բանաստեղծն ալ անաւարբեր չը մտար: Զալաքաներ, սրճարաններ, գարեջրանոցներ, կաթնարաններ, որչափ որ կուգեն, «աստուածոց ըմպելի», այսինքն գինի, ճաշարաններ, դուրս կը գտնեն զինեան մը մէջ, ուր թէ գինին իտալացի է, թէ զայն մատուցող աղջիկներն, կայ և սպանիական գինեւորուն: Լուսաւոր աղբիւր՝ երկկոյնան 10 ին. երաժշտութիւն՝ ժամն 3-էն մինչև 11: Եթէ սիրող ևս այնպիսի երգիչները՝ որոց ձայնն կայ և իրենք չը կան, աւառիկ ուս Միքայէլ Պիտ-

կուր Սեանից արդէն վերադարձել է Էջմիածին և մտադրութիւն չունի այլ ևս Տաթև գնալու:

Պետերբուրգից «Тифл. Листок» լրագրին գրում են. «Ներքին գործերի և ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրների համաձայնութեամբ կազմված է նոր կանօնադրութիւն երկու տարի առաջ փակված հայոց ծխական դպրոցների համար: Այդ կանօնադրութիւնը ընդամեն է պետական խորհրդում և կը հրատարակվի ուսումնասիրական տարվայ սկզբին:»

Անաւոր բացատրել է, որ հրէադաւան անձինք, որոնք պրօվիզորի կոչում ունեն, իրաւունք ունեն բնակչութիւն հաստատել Կայսրութեան ամեն մի անկիւնում, ի բայ չառնելով Կուրմանի և Թէլէքի շրջանները:

Լրագրիները հաղորդում են, որ Եկատերինոսլավ քաղաքը երկարապահ տրամվայ է չինել, որը արդէն սկսել է գործել յունիսի 14-ից: Կիւմիլից և Նիմիլից յետոյ Ռուսաստանի մէջ այդ երրորդ քաղաքն է, որ քաղաքային հաղորդակցութեան համար երկարապահ ճանապարհ ունի:

Ռուսաց «Народъ» լրագիրը հետեւել վրդովեցուցիչ իրողութիւնն է պատմում Օղէտայի վարը ու լարից: Այդ քաղաքում ծաղկած է ոչ միայն կանանց, այլ և անչափահասների պոռնիկութիւնը: Ազատ աղջիկները, 5 տարեկանից ըսկած, ընտելանում են անաւարտութեան առաւելում և 12—13 տարեկան հասակում զաւրում են արդէն կին, դուրս են գալիս փողոցները և իրանց առաջարկում են անցնելներին: Բայց անից զղուկին այն է, որ յատկապէս որոշ աներ կան, որոնք անաւարտութեան համար պատրաստում են երկարաներին և ապա թանգ գնով ծախում: Այդ երկարաների մէջ անաւարտութեան ճաշակը դարձանքնու համար այդ աներում պահում են 16—20 տարեկան արդէն փայցած պատանիներ, որոնց պարտաւորութիւնն է ամեն կերպ աղղել դժբաղդ զօհների զգայական կողմի վրա:»

ՀԱՅԻՔԵՆԻՍ Եւանցի մեզ գրում են. «Մշակիչ ընթերցողներին յայտնի է Բաթումի գիւղացի Բեղար Գովհանիսեանի երկրորդ ապօրինի կին բերելու գործը: Օրինաւոր կին Մարիամ Գովհանիսեանի բողբոջ համաձայն, այդ գործը նըշանակված էր այսօր Գանձակի գաւառական հաշտարար դատարանում: Գործի ընթացիկը չը շարունակվեց, որովհետեւ Բեղար Գովհանիսեանը, տանտուէրի և այլ պատուաւոր անձինքների ներկայութեամբ՝ խառնապա հաշտարար դատարանին, որ մինչև մէկ օրը կը հետացնի ընդ միշտ իր տանից ապօրինի կին Մարգարիտ Գրիգորեանցին: Չը նայելով դրան՝ օրինաւոր կին Մարիամ Գովհանիսեանը հրաժարվեց այլ

լիարօլի ձայնագիրն (գլ. phonographe) կը լսեց: Եւ ընդ զանոնք 60 եղանակներով Չես Բաթումի Պրօվիզորի ձայնագրէն ինձ նման՝ որ կանաւորու երաժշտութիւն կարճեցի լսել, շարժագիրն (գլ. cinematographe) անաւարտապի պիտի զուարճացնէ զընդ և ծիծաղեցնէ: Բայց կարելի է թէ շարժագիրն անունն անգամ կը ստանալ յիշելով Պարիսի դարձուրելի հրէնք որ քանի մը շաբաթ առաջ հարիւր յիսուն մարդկեղն արարածներ լսեց, ունինք զի, թական, քաղաք մը, բոլորովին անվտանգ. թէ և մէկ բրուտա միւրք ինչ թանգ է, ասի գրնէ մի անգամ, և մարի այն մակոյններէն մէկը՝ ուր նաւավարներն են Գաւկարիլացի տոկուն աղջիկներ, իրենց գաւառին խառնաբիլ հաղուստներով զարդարում. լոյս աշխարհէն յանկարծ կը փախաղուիս խոր խաւարի մէջ, ուր ոչինչ կը նշմարես, միայն կը լսես ջրերուն ճողովիւնը նուաւ վարիւթ թիւններէն. քիչ քիչ կը ծագէ լոյսն, արձակալայ լոյս մը, և կը տեսնես քաղաքին ուրիշ մէկ խորշին մէջ սպանալայն ծայրեր՝ զլուրը վրայ կախում. յետոյ կարծիք, կանաչ կապոյտ, դեղին գոյներով լուսաւորւած խորշեր, գոյնզգոյն ջրեր որ վարէն վեր կը ցայտեն, կամ վերէն վար կը վազեն առանց զընդ թրջելու: Կը ցուցնենք քիչ նաև Հին Ստորոգյուղ՝ ճիշդ ինչպէս էր ԺՅ դարուն վերջերը. կը մըտ-

նա կենակցելու իր ամուսնու հետ՝ ասկով, որ ինքը ինդիր է ուղարկել Վեհափառ Կաթողիկոսին պատկը լուծելու:»

ՀԱՄԱՍԻՈՒՅ մեզ գրում են. «Արմէ մեր քաղաքի անաւարտութիւնը հրապարակ հանել: Բաւական է յիշեցնել այն, որ Դամախու մօտ 25 հազար բնակիչներից աւելի քան 23 հազարը թուրքեր են, և պարզ կը լինի, թէ անաւարտութեան ինչ ծով է ներկայացնում մեր քաղաքը: Փողոցներում ընկած ստակած կենդանիները (չուն, կատու, հաւ և այլն), զիջված աղբակոյտները այնպիսի սարսափելի դարձահոտութիւն են տարածում, որ մարդ ստիպված է լինում մտածել, թէ այդ քաղաքում գոյութիւն չունի անաւարտութիւնը... Քաղաքային վարչութեան կազմած սանիտարական կոմիտեը, որը իբր թէ պիտի քաղաքի մաքրութեան վրա հըսկեր չը դիտենք, որ է. անունով միայն գոյութիւն ունեցող այդ կոմիտեի անդամներն ոչ ոք քաղաքայիններից չէ ճանաչում և չը գիտէ էլ, թէ ինչ է նրանց պարտականութիւնը... Օր օրի վրա լայն ծաւալ ստացող ժանտախտը արդեօք կը օտիպէ մեր քաղաքային վարչութեան միջոցներ ձեռք առնել մեր քաղաքի այդ անաւարտութեան անաւարտութեան դէմ:»

ԱՍԻԱԿԱՒԱՐԻՅ մեզ գրում են. «Յունիսի 15-ին, նորակառուց հայոց դպրոցի դահլիճում, երկու սեռի հասարակութեան ներկայութեամբ, ուսուցիչների ջանքով կայացաւ դպրոցի տարեկան հանդեսը և գրականական երկերի: Աշակերտական խումբը, ուսուցիչ Միքիմանեանցի զեկավարութեամբ, մի բանի երգեր երգեց, իսկ ուսուցիչ Յ. Միքիմանեանց մի ձառ խօսեց վրացերէն լեզուով Էջմիածին հիմնադրութեան նշանակութեան մասին և ապա կարդաց ուսումնարանի տեղեկագիրը, որից յետոյ նորաւարաններին բաժանվեցին վկայագրեր:»

ԲԱՇՆՈՐԱՇՆԵՆՅ մեզ գրում են. «Յունիսի 1-ին, հաճախաւոր թոյլտուութեամբ, երիտասարդների և օրիւրդների մի խումբ չըբար ուսանողների օգտին մի հայերէն ներկայացում տուեց: Խաղային «Եւջոյի թուր» և «Գրականական երկեր» վոլյէրիները: Գիւղի հասարակութիւնը համակրութեամբ վերաբերվեց այդ ներկայացման և ներկայացումից դուռ արդիւնք մնաց մօտ 90 բութլի:»

ՎԱԿԻԿԱՎԱԿԱՐԻՅ մեզ գրում են. «Յունիսի 24-ին, քաղաքային թատրոնում, դերասան Կարի-նեան՝ մասնակցութեամբ տեղիս հայ թատերասերների՝ տուեց ներկայացում: Խաղային «Արշակ Բ.» թ. Գալիպոլիսի և «Եւրազայի յիշատակարան», թարգմանութիւն ուսուցիչից: Ներկայացումը չառ տիւղ անցաւ խաղի կողմից: Պարան Կարինեան՝ Արշակի դերը լաւ կատարեց, մասնաւոր երկրորդ արարումը: Սիւրբներից լաւ էին պ. պ. Գ. Օթարեան, Ս. Իւզաչեան,

նաև քաղաքին դահլիճ՝ որ աւելի կը նմանի բերդի դրան, և առջեւ կը բացվի նեղ և ծոռու-մուռ փողոցներու բաղի մը. կը տեսնես տներ և խանութներ, և կը զարմանաս որ երեք դար առաջ ապրող մարդիկ զո՛հ կըլային այնօրեանակ տներով և խանութներով. կը տեսնես մայր եկեղեցին, թաղաւորին ապարանքը, մեծ հրապարակը, քաղաքատունը և մեծ հրապարակին վրայ նայող այն պատահանը՝ ուսկից 1520-ին Գանիոյ բռնաւոր Գրիտախան Բ. թաղաւորն զիտեց չուեղացի: 96 սղնուականաց զլխատութիւնը: Փողոցներուն մէջ կը հանդիպես ժամանաւկին ուսկից հաղուած պահանջող զինուորներու, ձեռաղաններու, խանութպաններու, երիտասարդներու և երիտասարդուհիներու, խեղկատակներու. կը մտնես թէտարունը—Եթէ արժանի է թէտարուն կուշուելու,— և չուեղական հին երգեր և նուագածութիւն կը լսես. միջինդարեան կախարդ մը կը հրաւիրէ զընդ որ ներկայ գտնուիս իր աճարարութեանը. գեղջուկ ճաշարանի արարիչին մէջ ալ կանցնես քաղցը և ծարաղ, բարեբախտաբար այնպիսի ուտելիքներով և գարեջրով՝ որ չունին երեք հարիւր տարւան հնութիւնը...

Գո՛հ չեն այս ամենով. սպասէ Պարիսի 1900-ի Արուեստահանդիսին:

Նորայր Ն. Բիւզանդացի

ն Ա. Իսկանդարյան: «Խեղագործի յիշատակարանը» ներկայացրեց Պ. Կարինյան: շատ աշուղ և վարձատրվեց հանդիսականների բուռն ծափահարությամբ: Դրանք ծափահարություններն էին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ամերիկայում հրատարակվող մի հայերէն թերթի մէջ կարգում ենք:

«Խաղաղութի միասնաբանութիւններէն մին, տիկին Պարթև, հետեւեալը գրած է իւր ամերիկայի բարեկամներուն:—«Մեծ ցնծութիւն է (հայ) մասնակցներուն զուարթ երեսները տեսնել ալ և ալ ապաստանարաններուն մէջ: Փարթի աղջիկ մը՝ շատ մը ջանքերէ ետեւ, աղափարեց տաճկի մը տնէն, ուր պահուած էր նա քարէն ի վեր, և մտցած էր հայերէն լեզուն, թէպէտ իրեն ըստածները կը հասկնայ: Մեր «Տօներէն» մէկուն մէջ ինչո՞վ վեց տարեկան տղակ մը կայ, զոր անցեալ օր շատ զմտաբարձութեամբ վերկայցրէր տաճկներուն ձեռքէն: Սա ալ մտցած էր զիւր մայրենի լեզուն, ինչպէս և զիւր բարեկամներն: Դաս լալալ, երբ մեր տունը բերինք զինքը: Իւր երէց եղբայրը, Միքայիլ, նոյնպէս թրքաց ձեռքէն պրծուած, արդէն ի «Տօն» էր, ոսկորին մէկը կտարած լինելով պատկած էր. բայց վարկին Գրիգոր չէր ուզեր անոր հետ խօսիլ, ալ տախտակամածին վրայ ընդ իսկ տրուեցաւ և ճշկոյ Մենք հիմա չորս մեծկակ աներ վարձած ենք քաղաքին մէջ և իւրաքանչիւրը քրիստոնէսայ ընտանիքի մը հսկողութեան ներքեւ է: Խաղաղութի և մտաւայ քաղաքներուն մէջ այժմ 700 որբեր կը խնամենք»:

Թիւրքաց լրագրներում հրատարակւած է թիւրքաց այն յանձնաժողովի զեկուցումը, որը բէֆօրմներ պէտք է մտցնէր ասիական վեց նահանգներում: Զեկուցման մէջ ասված է, որ երկրորդ ված բէֆօրմների մեծ մասը արդէն իրագործված է և որ նոյն բարենորոգումները կը մտցնվեն կայսրութեան և մնացած մասերում:

ՄԱԿԵՐՈՆԻԱՅԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Թէ ինչպէս և Բ. Գուրը վերաբերում Մակեդոնացի խոտացված բէֆօրմներին, երեսմ է «Гл. Мак.» լրագրի հետեւել նկատողութիւնից:

«Բէֆօրմների հարցը, ըստ երեւոյթին, մեռած նախ քան զոյգութիւն ստանալը. այն ինչ մեր դուրսինը օրից օր աւելի վատանում է: Փոքր ընդմիջումից յետոյ, որ տեղի ունեցաւ Թիւրքիայի և Յունաստանի մէջ զինադադար կնքելու օրից, աղգարանութիւնը այնքան էլ շատ չզօղվեց: Բայց այժմ նա դարձեալ սարսափելի դրոյթեան մէջ է. նրան կողոպտում և կոտորում են: Չօրքերի մի մասը դեռ ևս մնում է Թեսալիայում, իսկ միւս մասը ուղարկվում է սերբիական և բոլղարական սահմանները. մի և նոյն ժամանակ չեն դադարում յայտնի և գաղտնի բռնութիւնները: Առետուրը վաղուց արդէն դադարել է. կանգ են առել և դաշտային աշխատանքները, և ի լրումն ամենայնի՝ սուլթանը կրկնակի հարկ է պահանջում: «Թշուառ Մակեդոնիա, խեղճ ժողովուրդ, ա՛յ ի՞նչ է եղել քո վիճակը: Նախախնամութեան կողմից ընկած վայրենի ցեղի կամաշակնութեան տակ, թիւրքաց զազանութիւնների զո՛հ դարձած, քեզ թողել ու մոռցել են և քո հարազատ եղբայրները: Չէ՛ լավում ոչ մի ձայն աղաւթ Բոլղարիայից, որը խորտակւեց քեզ, ներչնչէր արեւմտիկն քո մէջ և հաւատ զէպի քո ապագան»:

Խոսելով ապա խոտացված բէֆօրմների մասին, լրագիրը կասկած է յայտնում և սուտ է, թէ այդ բէֆօրմները իսկապէս երբեք չեն մտցնվի: Չէ հարկաւոր համբերութեամբ սպասել բէֆօրմներին, այլ հարկաւոր է հարկադրել Թիւրքիային՝ կատարել իր խոստումը: «Բայց ո՞վ պէտք է, ասում է լրագիրը, հոգս քաշի մակեդոնական բոլղարների դրոյթեան մասին, եթէ ոչ իրանք բոլղարները: Իրօքայն կոխ չի սկսի բոլղարների ազատութեան համար, ինչպէս որ նա պատերազմ չը սկսեց հայերի համար: Գուհական հարցը լուծելուց յետոյ, նա կը թողնի մեզ տապալկել մեր սեփական իւղի մէջ, և

Բոլղարիան ձեռքից բաց կը թողնի ամենաաջող գաղտնիստ՝ վնասակար գործողութիւնների համար»:

ՆԱՄԱԿ ԱՆԳՈՒՄՅՈՒՆ

Լ. Օ. Գ. Օ. յունիսի 19-ին

Այսօր «Տէլի Թէլեկրաֆի» և «Տէլի Բրոյերի» վիճարկումն հասած հեռագրիւններ կը ծանուցանեն, թէ Ռուսիայ կայսրը նոր հեռագիր մը դարձեալ սուլթանին, ծանուցել է, թէ՛ աւելորդ ժամաւաճառութիւն է ընել անախի պահանջումներ, որոնց իրականացումը անհնարին է. ուստի կը խնդրէ, որ սուլթանը, իր խաղաղասիրական զգացումներուն նոր հաւատովը մը տալով, չուտով վերջացնէ խաղաղութեան դաշնագրին բանակցութիւնները: Այս հեռագրին վրա Պոլսու փոխաշնորհութիւնը սկսել է:

Պէտք է սպասենք այս լուրին ստուգվելուն. կայսրութիւնը շատ կնճոռտ է Պոլսու, և միայն այսօրինակ միջամտութիւն մը կրնայ հիմնական փոփոխութիւն մը առաջ բերել: Առանց այս պայմանին կարելի չէ գուշակել, թէ ինչ նորութիւններ կրնան ծագել: Սուլթանը կը գտնվի ծանր դրոյթեան մէջ: Գոհաստանի դէմ տարված յաղթանակը այնքան ուռեցող իշխանները, որ կը կարծեն, թէ կարող են բոլոր պետութիւններուն յաղթել: Իրաւ է, որ հայկական կոտորածներուն առթիւ սուլթանին դիւանագիտական յաջողութիւնները իրականութեամբ կոտորած իշխաններուն վտանգի իրենց խաղիւղութիւնը: Ինչքին, բայց ուրիշ է զիւնադադարութիւնը, ուրիշ պատերազմի դաշտը: Սուլթանը լաւ ըմբռնած է այս տարբերութիւնը, և միշտ վախում մէջ է: Վերջերս պալատին մէջ մեծ ժողով մը գումարել տուեր է. ծեր իւլէմաներ, հին աստիք քաղաքական ու զինուորական անձնաւորութիւններ ներկայ գտնվել են նորերուն հետ մէկտեղ: Միաձայնութեամբ վճարել են, թէ՛ հոն, ուր դառաւ և ճամբ մը կը գտնուի, այն տեղը իսլամին է. իսլամը իր սուրբը առած հողը միայն հոգր ճշմարիտ ներքեւ կրնայ ետ դարձնել: Դադարվում որոշումները հաղորդել են սուլթանին, որ տեղեկագրին լուսանցելի վրա գրել է, թէ ինչ ծանր հետեւեցին կրնան առաջ գալ ընդհանուր լեւրուայի դէմ կատարված զործէ մը: Սակայն ժողովը միաձայնութեամբ դարձեալ յայտարարել է, թէ՛ «երկրից պարտաւոր է ամեն զոհողութիւն յանձն առնել»։—Հաւանական է, որ ուսական միջամտութիւնը իբր զօրաւոր և հըզօր ճշմարիտ նկատվի: Մարդ մը մինչև որ Տաճկաստանի մէջ տաճիկներուն հետ քիչ շատ ապրած չըլլայ, չի կրնար դադարել մը կազմել: Թէ «առաւ անուր ինչ սարսափ կաղքէ իսլամներուն: Եթէ քրիստոնէաներու խնդրի ծագումը արձարաններում մէջ, հասարակ ժողովուրդը իրաւունք կը հարցնէ, թէ մէջ մնալու ո՞վ է: Երբ քան, թէ ինչպիսիք է, ամենքն ալ վնաս արհամարհանքով մը կը ժպտեն, սեկանդին կը ծխեն, և սուրճներին քաշելով՝ քէֆ կընեն. իսկ երբ ըսեն թէ «Ժողովուրդ է մէջ» նստվողը, չօքնա՛ կըսեն, քիճերին բերաններին կը կախեն, ու ալ ոչ սեկան, ոչ սուրճ ասքներուն կըրեայ:

Մարդկները, որ ուսական միջամտութեան լուրը ստուգվի և անգամ մը վերջնապէս աս հնդկական խնդիրը, որ ամենէն ծանր հարուածը ստուաւ մեղին Մեր այս անորոշ, տարած, ուղորդելի վիճակի մէջ ինչ ընելիքներս չենք գիտեր: Այլից զէն, մէջ մը աս անորոշ կայսրութիւնը վերապաւ է մէջտեղէն:

Ինչ խոսեմ այն ծանր լուրերուն համար, զոր մասնաւոր աղբիւրներէ կը ստանանք հետզհետէ: Հայաստանի մէջ կայսրութիւնը աւելի կը սխալուի և հիմա ջանքեր կըլլան, որ մինչև իսկ անգլիական փոխ նախարարներ չի հանդիս հոն հայի համար: Այս ձգտումներուն վրա դադարել մը կրնաք ստանալ «Մէլիթ-ձէյմս-Կազէթի» երէրկուան մէջ թղթակցութիւնէ:

«Վերջերս հայերու մասին քիչ կը լսուի: Կրօնիկ-Հաւաքի յանձնաժողովը ընդամենը 80 հազար անգլիական ոսկի հաւաքած է իբրեւ նըւ պատի դրամաւորութիւն, որ բաշխուած է Փոքր Ասիայի մէջ սըր Ֆիլիք Քլերիկ հրահանգներուն համեմատ գործող անգլիկացի փոխ հիւպատոսներու, և այս երկրէն ու Ամերիկայէն գացող կամաւոր աշխատակիցներու ձեռքով: Բայց արժանահատ աղբիւրէ մը կրնամք, թէ ամեն բան ալէկ չերկար Հայաստանի բարեկամներ:

Բուն համար. անիւններուն ներքը անիւններ կը գտնան: Դոյն իսկ Լ. Օ. Գ. Գ. կազմակերպութեան մէջ:

«Ժամանակ մը արտաքին գործերու պաշտօնաւորանքը լաւ արամադրութիւններ ունէր զէպի նպատակաւոր յանձնաժողովը: Կ. Պոլսուց դիւանագիտական շրջանակներու մէջ յայտնվեցաւ, թէ սըր Ֆիլիք Քլերիկ ձեռքէն անցնող այսքան շատ գումարի մը հաւաքումը անհերք կաւելցնէր մեր զեպանին յոյքը թիւրքերուն մէջ: Սուլթանութեան այսպիսի նշան մը, և այն հանրային կարեւորութիւնը, որ Թիւրքիայ մէջ կընծայի աղքատներու օգնութեան համար հազարաւոր ոսկիներ ծախակաւ արտոնեալ հիւպատոսներու և փոխ-հիւպատոսներու: Բայց նոյն իսկ հայկական «Ջորջեր» յիշատակը տկարանալու վրա է: Միայն այդ պատճառաւ Թիւրքիա ամբողջ երեք տարի լեւրուայի ու գրեթե մէջ անցած է, բայց Փոքր-Ասիայի մէջ վերջին տարին տիրող համաժամաբար խաղաղութիւնը և հանդարտութիւնը իր արդիւնքները կանենայ: Գոհաստանի հետ պատերազմին արդիւնքը ոչ միայն Թիւրքիայ վերականգնումը իբր պետութիւն, այլ նաեւ տարակիցներ տիւրեց հայկական «Հազարանիւններ» վրա, որոնք այնքան ընդարձակօրէն ընդունված են Մեծն Բրիտանիայ մէջ:

«Մէլիթ-ձէյմս կազէթի» պատահական թղթական կըրակալութիւն, որ եթէ Փոքր-Ասիայ մէջ նորէն սպառնալուքի ծագի, պատասխանատուութիւնը պիտի խնայ Անգլիայ արտաքին պաշտօնաւոր վրա, վասն զի նպատակ դրամները անոր միջոցաւ կը բաշխուին: Ասկէց սկսած է յայտնի ըլլալ, թէ հիմա ցրտութիւն կը տիւր արտաքին պաշտօնաւորանք և նպատակաւոր յանձնաժողովին միջև: Մինչ այս մինչ այն, չքաւորութիւնը կը տիւր անոնց մէջ, որոնց համար և հաստատվեցաւ նպատակաւոր յոյք:

«Մէլիթ-ձէյմս» այս յօդուածը բողոքովին ուսալ է իր զիւրաւոր գծերուն մէջ: Դրամը կը բաշխուի կարծաւանդներուն, հիւպատոսներու ձեռքով և որ սուլթանը զէպը հազէն վեր պիտի դառնէ: Սակայն թրքական ջանք մը կայ զրկել հայերը այս ամենախորը նպատակներէն ալ. 80,000 ոսկի կաթիլ մը ջուր իսկ չէ այն իւրեք ժողովուրդին համար, որ հարկեր հաղարկով հոգիներ կորսնցնել յետոյ, դարեւու ինչպիսիք կան արդիւնք ունեցածն ալ փնջած տեսաւ քանի մը ժամկան մէջ: Հայերուն դրամական կորուստը 80,000-ով, 800,000 ով չի հաշիւ, միլիոններու պէտք է անցնել: Եւ ալ ինչ հոգի մնաց այդ ժողովուրդին վրա: «Մէլիթ-ձէյմս կազէթը» կողմէ վատօրէն վերջին կէտի հարուած մը տալ այդ ոգնապատ աղբիւն, վատօրէն զայն մասնակալ նոյն իսկ գոյսութիւն չունեցող իրերու, դարձեալ համար:

Անգլիական «Կարմիր» այս նմուշն ալ արձանագրած պահներէ:

ՆԱՄԱԿ ՊԱՍՏՈՒՄՆԵՐ

Թէ հրան, յունիսի 10-ին

Տեղիս թատրոնական սեզոնը վերջանալու վրա լինելով, Հայկազեան զոյրոյի հոգեբարձութեան առաջարկութեամբ, թատրոնականների խումբը մի ներկայացում տուեց յօգուտ յիշեալ երկուս վարժարաններին: Ընտրված էր Մօլիէրի «Սկապինի խաղաղութիւն» անունով կոմէդիան: Այս պիւսը անմիջապէս պարսկերէնի թարգմանելով, ընտրվեց մի կարգադիր մասնախումբ, որը ներկայացաւ արտաքին գործերի մինիստր Միւշիլիք-Գոլիէին և ստացաւ նրա բարձր հովանաւորութիւնը: Թատրոնական կարգադիր մասնախումբը աւելի պաշաճ տեսաւ ներկայացման բոլոր կարգադրութիւնները, ծրագրի պատրաստութիւնը թողնել Միւշիլիք-Գոլիէին կառնելին, նա բարեհաճեց իր մինիստրներին շրջանից անմիջապէս մի կոմիտէ կազմել այդ գործը զուլի հանելու համար, և բացի դրանից մի մասնաւոր աղբիւրաբով վիճաբան Դահիւն ներկայացրեց այդ ներկայացման ծրագրերը, նրա բարի նպատակին ու բարձր նշանակութիւնը, նաեւ ստորադրածները, որ պատրաստել էր իւրը՝ արտաքին գործերի մինիստրը: Նա հայցում էր վեհափառ Դահիւն, որ իր առատ նուիրատուութեամբ հաճի օրինակ տալ համակրողներին, որպէս զի հայկական աղքատիկ զոյրոյները նիւթապէս ա-

ղահովված լինեն: Չը նայելով որ նորին վեհափառութիւնը մշտական մի տարեթոյնով օգնում է այդ զոյրոյներին, բայց և այնպէս, այս անգամ էլ ցոյց տուց իր ամենաբարձր ողորմածութիւնը զէպի հայերը, չնորհելով 250 թուանի մի գումար, որը և խախտեց օրինակ եղաւ բոլոր մինիստրների և բարձրատիւնան անձանց համար, այնպէս որ 2500 թումանից աւել նուիրատուութիւններ եղան յօգուտ զոյրոյների:

Քանի որ Միւշիլիք-Գոլիէին ներկայացումը նշանակել էր մայիսի 5-ին (ն. տ.) զիչերը, թատրոնականների մասնախումբը իր կողմից վըճուեց հասարակութիւնը այդպիսի մի նշանաւոր ներկայացման հաճոյից չը զրկելու համար նոյն ամսի 3-ի զիչերը առաջին անգամ ներկայացնել զիւրամատչելի գներով իսկ երկրորդ գիւրը յատկացված էր միայն և միայն Միւշիլիք-Գոլիէին հրաւիրածներին: Թէ առաջին և թէ երկրորդ զիչերը սրահ լինէր զիչի հանդիսականներով, այնպէս որ յատկը ոտքի վրա մնալ պարտաւորվեցին: Սրահը և բաժնեւոր ջրեղ զարդարված էին պարսկական ամենաթանկագին զարդերով, ծաղիկներով և պտկներով: Բաժնեւոր բաժնեւոր էր երկու մասի. սրահի երկարութեամբ զրկած էին տեղանի վրա կապուորիչ և զովարար ըմպելիներ և քաղցրաւներ ու մրգեղէններ էին վաճառվում: Իսկ բախում եւրօպական և պարսկական եղանակներէ կը նուազում զինուորական երաժշտութիւնը: Թատրոնական ամբողջ շէնքը լուսավորված էր անթիւ լապտերներով և ճրագներով:

Երկրորդ զիչերը ներկայացմանը ներկայ էր ամբողջ մինիստրական մարմինը. բեմի դէմ առ դէմ՝ օթեակի մէջ էին Միւշիլիք-Գոլիէին (արտաքին գործերի մինիստր), Լիւիլիք-Գոլիէին (առաջին մինիստր) և Ֆերման-Ֆերման (պատերազմական մինիստր), Դահիւն փեսան և մի և նոյն ժամանակ անհեղձ: Իսկ միւս օթեակները և ամբողջ սրահը լցված էր Պարսկաստանի առաջնական և բարձրատիւնան անձինքներով: Խաղի աջողութիւնը, որ մեծ պատիւ բերեց զերակատարներին, բայց մասնաւոր զիչիս պարսկերէն լեզուով ներկայացնելը անսահման հաճոյք պատճառեցին հանդիսականներին. ապացոյց այն, որ չը նայելով որ պիւսը կառավարութեան ամենախիստ ընտաղադարութեան էր երկրորդիւն, ամենալաւ տալարութիւն թողեց նոյն իսկ կառավարութիւնը ներկայացնող այդ հանդիսականներին վրա:—Ամբողջ ժամանակը բեմը եւ ուսում էր կենդանութեամբ և փայլում էր զերակատարների աշուղ և հմուտ չարժուներով, որոնք անընդհատ խումբ էին հանդիսականների խումբ ծափահարութիւնը: Զարմանալի աշուղութիւն ցոյց տուեց տիկին Ա. Պապեան: Չը նայելով որ տիկինը մի բառ անգամ պարսկերէն չը զիւրէր, այնպիսի հմուտութեամբ կատարել իր դերը, որ շատ քչերը կարողացան նկատել թէ տիկինը պարսկերէն չէ հասկանում: Պարսկերէն մաքուր և պարզ արտասանութեամբ և արձակ ու աղաւ չարժուներով նաեւ փայլեց օր. Բերսաբէ Գեւորգեան: Թէ հրանի պէս խաւար տեղում և նրա հայ բնակիչների նման չարախօս, նախապաշարված և բարբառող մի հասարակութեան առաջ այդ օրերը մեծ զօնորութիւն էր յանձն առել և ցոյց տուեց, թէ կինն էլ ունի իր բաժնիւնը հասարակական գործերի մէջ: Օր. Բ. Գեւորգեանց իր դերասանական շնորհով ցոյց տուեց, որ պարսկահայ կինն էլ իր մէջ ծածկած ունի թերեւ շատ և շատ տաղանդներ, միայն հարկ է միանգամ փշրել պառաւ կանանց նախապաշարման շղթաները, որոնք կաշկանդում են նրան հարեւորների մոթ անիւններում...:

Երկրորդ գործողութիւնը սկսելուց առաջ բեմի վրա յայտնվեցան Հայկազեան զոյրոյի երկու փոքր աշակերտութիւններ՝ իրանց ձեռքում պահած կանխադր տեսնադարձված մի չքեղ սնար, որը նոյն զոյրոյի աշակերտութիւնները նուիրում էին Միւշիլիք-Գոլիէին: Իսկ նրանց հետ կանգնած էր նաեւ օր. Բ. Գեւորգեանց, որը մի կարճ և աղղու ուղերձով յայտնեց Միւշիլիք-Գոլիէին երկուս զոյրոյների աշակերտների խորին շնորհակալութիւնը և երախտագիտութիւնը. դրանից յետոյ օրերը և իրօք աշակերտութեամբ առաջնորդվեցան մինիստրի օթեակը, ուր երեք մինիստրներն էլ ոտքի կանգնելով յայտնեցին իրանց շնորհակալութիւնը, մասնաւորապէս Միւշիլիք-Գոլիէին, որին նուիրված էր սնարը:

Ներկայացումը տեղի ունեցավ զինվորական ժամի 1-ը, ճանդիսականները այժմյան դո՛ւ և լաւ տը պատրաստեալն տակ էին, որ բուժեցումը դեղերէնով կարծես թէ չէին ցանկանում տուն գնալ: Պատերազմական միջոցները, Ֆէրման-Ֆէրմանը, մասնաւորապէս ցանկութիւն յայտնեց զըզլութիւնն ուսուցիչներին տեսնել. ուսուցչական խումբը, բաղկացած պ. պ. Պապեանից, Արմէնակից և Գ. Բարսեղեանից, ներկայացաւ նրան. բացի Ֆէրման-Ֆէրմանից նաև ուրիշ միջոցները մի առ մի զիմեղով մեր ուսուցիչներին, քաջաբերական խօսքեր տալով և չնորհապաշտութիւն յայտնեցին, որ իրանց երկրի մէջ նրանք տարածում են ուսման լոյսը:

Այս աշխուրդներէն առաջացաւ ներկայացման կրկնվելու պահանջը, և այժմը երրորդ անգամ ներկայացվեց: Չը մոռանա՞նք յիշել նաև, որ զպրօքի հոգաբարձութիւնը և ներկայացման կարգադիր մասնախումբը, որի անդամներն էին պ. պ. Գր. Թրեմբլան, Գր. Բաղլի, Յովհաննէս խան, Արշակ խան, Աւագ Աւագեանց, Ալեքսան Թանեանց, Յ. Բաբայանց, հրաւիրելով զերաւ հատարներին բնակ վրա, նախ չնորհապաշտութիւն յայտնեցին տիկին և պարսն Պապեանիներին, որոնք իրանց անկեղծ և չնրմ գործունէութեամբ աշխուրդներն անկեղծ երկրասարգութիւնը իրանց չորսը հաւաքելով՝ կենդանութիւն տալ վաղուց մեռած և մարած ընկերութիւններին, ինչպէս «Քառերաստիաց», «Բնակարարաց» և այլ ընկերութիւնները: Տիկին Պապեանին ի նշան չնորհապաշտութեան նուիրեցին մի հատ սոկէ ժամացոյց և չորս, և ապա մի փունջ ներկայացնելով օր. Բ. Գրեգորեանին, չնորհապաշտութիւն յայտնեցին նրա մասնակցութեան համար. չնորհապաշտութեան արժանացան և բուր միւս գերակատարները:

Պիտի վկայեմ նաև այն, որ այժմի ամենամեծ և պատասխանատու գերը—Սլաւոյնի գերը, ծանրանում էր պ. Յ. Մարտիրոսեանի վրա, որը իր կռիւական ընտանի ձիւրերով մեծ փառ տուեց իր գերին: Այսքան ներկայացումներէ արդիւնքը մօտաւորապէս 2500 թուաման է. այդ գումարից պիտի դուրս գալ գրեթէ 700 թուաման ծախսերի համար: Այսպէս որ մնում է 1800 թուաման մի կըրը գումար զպրօքի համար, որը, ինչպէս լուսւմ ենք, պիտի լինի զպրօքական գրամադլիի հիմնադրը:

Ս. Գ. Ժիւլիէր

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

—Սթէնքից հաղորդում են, որ մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչները իրանց համաձայնութիւնը տուեցին, որ Նոմա Գրեգորեանի նրա առաջարկած պայմանները:

—Պարիզի «Politique Coloniale» լրագիրը մի քանի մանրամասնութիւններ է տալիս կրեատական հարցի լուծման վերաբերմամբ: Այդին ինքնալարութիւն է ստանում մեծ պետութիւնների կողմից ընտրված և սուլթանի կողմից հաստատված անձի վարչութեան ներքոյ և հարկ է տալիս Թիւրքիային: Այդու կառավարչի հետ միասին պէտք է լինի ընդհանուր ձայնաւուրութեամբ ընտրված ժողով, որ լուծում է. հարկերին վերաբերեալ հարցերը և որոշում է բոլոր մէջը: Վարչական հիմնարկութիւնների, զարդաների և դատարանների մէջ պաշտօնական լեզուն պէտք է լինի յունարէն լեզուն: Գաղտնաբանները պէտք է կազմակերպվեն եւրօպական պատրաստների ձևով և օրէնդրական գերքը պէտք է լինի «Code Napoléon»: Զօրքը տեղական կը լինի խառն մի քանի օտարազգի զինւորների հետ:

—Կ. Պարիզի հեռագրում են «Temps» լրագրին յունիսի 16-ին, որ ֆրանսական յանձնաժողովի անգլիական պատուիրակ Լյօ չը համաձայնեց միւս անդամներին կողակալութեան հետ, գտնելով որ պատերազմական տուգանքի համար օրոշված չորս միլիոն տուգանքը չափ մեծ է և ցուցանատանի աղբիւրները թող չեն տալիս նրան վճարել Թիւրքիային երեք միլիոն ֆունտից աւելի:

—Գերմանական լրագրի մի թղթակից պատմում է. «էս սատակի զայրացած էի հետեւալ

փաստով. ամբողջ Թեսալիայում պտտում է աւաթորացի մի արկածախնդիր,—բարձր Բիւդէր անունով: Իւրաքանչիւր գիւղում նա ոստիկանութեան օգնութեամբ ստիպում է գալ իր մօտ տեղական բրիտանականներին և մեծ պետութիւններին լիազօր ներկայացնելով իրան՝ ձեռնարկ ստիպում է նրանց ստորագրել այն թղթերը, որոնց մէջ Թեսալիայի աղգաբնակութիւնը ուրախութիւն է յայտնում, որ Թեսալիան ընդ միշտ կը մնայ թիւրքաց տիրապետութեան տակ: Բացի զայն, այդ թղթերի մէջ գովաբանված է Թեսալիայում բանակ դրած թիւրքաց զօրքերի ընթացքը:»

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

10 ՆՈՒՅՈՒՆ, 28 յունիսի: «Times» լրագրին հեռագրում են Կաննից, որ անցեալ չորեքշաբթի Կաննիայի մասնակցականները կողողուտի ենթարկեցին Պիսկոպոսի գիւղը. նրանցից չորսը սպանվեցին, իսկ վեց հօդի վերաւորվեցին:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 28 յունիսի: Գնապանները յանձնեցին Բ. Գրան մի յայտագիր, որի մէջ կարեւոր կերպով յայտարարվում է, թէ պետութիւնները միասին և համերաշխ են սահմանում ուղղելու հարցի մէջ:

Վերջին օրերս Ձեռքարկում ժամատարում էր Լանդանում ոչ մի զէպը չէ եղել:

ՎԻԼՆԱ, 28 յունիսի: Սուլթանն ուղարկեց Ֆրանց Յովսէփ կայսրին մի հեռագիր, որի մէջ ղեկում է կայսրի բարեկից զգացմունքներին, որպէս զի կարողանայ թէսալիական սահմանի մասին թիւրքաց պահանջները նպատակաւ ընդունելութիւնն ապահովել: Գրան Ֆրանց Յովսէփ կայսրը պատասխանեց մի հեռագրով, որի մէջ սուլթանին խորհուրդ է տալիս, թէ նրա սեփական և թէ օսմանեան կայսրութեան չանքերի տեսակէտից, որքան կարելի է չափ կրեւ խաղաղութեան գաղափարը Յունաստանի հետ՝ դեպքաների միասնայն առաջարկած պայմանների համաձայն:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 29 յունիսի: Վերջին յայտագրի վճարական լեզուն, նայնպէս և պետութիւնների պարզ արտայայտած կարծիքը, ըստ երեւոյթին, խորին ապաւորութիւն գործեցին Նիզի-Ֆիոսի վրա: Սուլթանն են, որ նրանք չափով կը վերականգնեն և բանակցութիւնները աւելի արագ կը կատարվեն, թէպէտ ի բաց չէ առնված և ապագայ դժուարութիւնների հնարաւորութիւնը, որովհետեւ չափ ապագանեաներ և մի քանի միջոցաւորներ աշխատում են, որ սահմանն անցնի Պէնէլի մօտ: Մի քանի օր է լուրեր են պտտում, որ թիւրքերը մտադրութիւն ունեն գոյցեր անել և յարձակումներ գործել դեսպանատների վրա: Մի քանի դեսպանատներ նախադիւրսական միջոցներ ձեռք առան: Լուրերը, ըստ երեւոյթին, ստացված են թիւրքերի կողմից և արտօնապաշտ կերպով զրգոված կարծիքի հետեւանքի մի մասն են կազմում: Վերջին երկու օրը կալանաւորված են չափ զինուորական և քաղաքացիական պաշտօնեաներ ու չէլիեր:

ՊԱՐԻՉ, 29 յունիսի: Միջոցաւորների խորհրդում, Նիսիւսի պաշտոնում, Հանսօ Զօրին և բոլոր պետութիւնների գլուխներին սուլթանի ուղարկած հեռագիրը հաղորդեց, որ գրված է Պէնէլի մօտ սահման անցկացնելու նպատակով: Միջոցաւորների խորհուրդը քննեց Զօրի պատասխանի ընտելը:

Գլխավորապաշտական ճանապարհով Կ. Պարիզից ապագով հեռագիրը ստացւում է, որ մեծ պետութիւններին ուստաց արտաքին գործերի միջոցաւորի ուղարկած յայտագիրը չափ մեծ տը պատրաստութիւն գործեց:

Պետութիւնների Կ. Պարիզի դեսպանները, իրանց կառավարութիւններին ստացած հրահանգների համաձայն գործելով, առաջարկեցին երկէ Բ. Գրանը մի եռանդուն յայտագիր պահանջելով, որ չափ կրեւ խաղաղութեան գաղափարը:

ՕԴԻՆ, 30 յունիսի: Գերմանական կայսրին, մաղթանքից յետոյ, չորեքշաբթի տախտակաման վրա դրանքում ժամանակ, զիպաւ ապաւանդակը. նրա վրա գտնված թղթը այնպէս սաստիկ զիպաւ կայսրի ձայն աչքին, որ աչքի առաջին մասում կարծրութիւն երեաց: Աչքը իսկոյն կապեցին. ցաւ չը կայ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Յունիսի 27-ին
1 Օնգոնի վրա 10 ֆունտ արծե. . 93 ր. 75 Կ.
Ներքին վրա 100 մարկ . . . 46 > — >
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ . . . 37 > 325/8 >
Ոսկի — — — — — արծե. . . — > — >
Մաքսային կուպոններ — — — — — > — >
Բօրսային դիվիզոն — — — — — > — >
43/0 պետական բէնտա 99 > — >
Ներքին 50/0 առաջին փոխառութիւն, 2843/4 > — >
— երրորդ — — — — — 2451/2 > — >
50/0 գրաւ. թղթ. աղն. կալ. բանկի 2061/4 > — >
50/0 պետական երկաթուղ. բէնտա — — — > — >
40/0 ներքին փոխառութեան . . . 983/4 > — >

41/2/0 գրաւ. թղթ. աղն. կալ. բանկի 1005/8 > — >
Աղն. կալ. Պետ. բանկի խաղաղութիւն. — > — >
41/2/0 վկայակ. գիւղ. հող. բանկի 1013/8 > — >
Փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. — — — > — >
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. — — — > — >
Ընկերութեան օրիգաւորները. 1011/8 > — >
Մոսկվայի քաղաք. օրիգաւորներ. 1011/2 > — >
Օդեսայի — — — — — 1001/4 > — >
Թիֆլիսի — — — — — — > — >
Թիֆլիսի կալ. բանկի 60/0 — . . . > — >
50/0 — — — — — . . . > — >
Քալիֆայի — — — — — . . . > — >
50/0 — — — — — . . . > — >

Խաղաղութիւն ԱՆԷՔՍԱՆԻՐ ԲԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակել: ԱՆԴՐԵԱՍ ԱՐՄԻՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա Ս Ֆ Ա Ն Տ

Նախաշաւանի ամուր, միւսներին բաւական է ժան է նստում: Պահանջներով զիմէլ Գանձակ, Նախաշաւանի աւաթալի պահանջաւոր պրաւաւ յեմեմարի պահանջաւոր:

(№ 76)

1—10

ԲՈՒԿԱՎԵՏ ԲԵՐԵՐԵՆՆԵՐ

Պետերբուրգի բժշկական ակադեմիայի ներքին հիւանդութիւնների կլինիկայի օրդինատոր, աւաթալի ընթացքում ընդունում է հիւանդներին խաչնտուկում և կիւրաօրդում: (№ 76) 3—3

Մի ցէնզուր ուսուցիչ, որ ուսում է ստացել Ներսիսեան Հոգեւոր ուսումնարանում, պաշտօն է արձնում հայոց եկեղեցի.—ձիւ. զպրօքում. մի և նոյն ժամանակ կարող է և պատրաստել եկեղեցական երգչիկ խումբ: Պայմանների մասին կարող են դիմել՝ Вь г. Горнъ А-лександръ Катиэву.

(№ 67)

1—5

Տիկին Օլիաննա Չէչմաջեան և Դաւիթ քահանայ Գիրգիլեան ցաւօք արտ յայտնելով առաջին իր սիրելի ամուսին և երկրորդ իր փեսայ՝

Դ Ա Ւ Ի Թ Ջ Է Շ Մ Ա Ջ Ե Ա Ն Տ Ի

մանք, որ տեղի ունեցաւ Ալալցիկայում, յունիսի 21-ին, ինչորում են ծանօթներին և բարեկամներին ներկայ լինել նրա հոգեհանգստին, որ լինելու է այսօր, յուլիսի 1-ին, Թիֆլիսի Ներսիսեան եկեղեցում, առաւօտեան ժամը 10-ին:

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C-ie

ՅԲԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳՆԱՅՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԵ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷՅԻՅ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթ ընդ մի անգամ, սկսած յունիսի 25/6-ի չորեքշաբթից,
Եւ հակառակը Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսուն և Պոլիս Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի 9/21 յուլիսի ՍԻՐԿԱՍԻ չորեքշաբթի, նաւապետ ՀԱՐՈՒԿ և այդպէս շաբաթականաբար, երկու շաբաթ ընդ մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամի 4-ին ճաշից յետոյ: Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան առումները արվում են սովորականից
Պալկա զնեքով: Աղբանքների և ճանապարհորդների մասին հարկատու տեղեկութիւնների ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակալներին:
ԲԱԹՈՒՄԻՍՏ—պ. Վիկտոր Դ'Արնօն, Նաբէլէմայա ԹԻՖԼԻՍԻՍՏ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդանեանին, Միոնի փող. Նախկին Արծրանու քարտնասարաւ ԲԱԳՈՒ—պ. Ս. Դիւրբանին, Կոլուրեան Նիսիկայն հրապարակ: ՆՕՎՈՐՈՍԻՅՍԿ—պ. Մեկնիօր Հերիւրօզերին: (№ 76) 18—20

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱՐԲԱՀԱՄԵՆ

Հեղինակ Չեռնարկի առեւտրական և գործարանական հաշուապահ և թեան ՌԻՍՈՒՑԱՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ է
Երկու սերի անձանց, 4 ամսեայ ընթացքում հաշուապահութիւն գործնականապէս, երաշխաւորելով, և եղած դէպքերում յանձն է առնում պաշտօնի առաջարկել:
ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԻՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆԵՐ
Ա) Կրկնակի իտալական հաշուապահութիւն ըստ ամենայն առեւտրական ճիւղերի, հանդերձ նախապէս արգիւնաբերական և կերտնի գործարանական հաշուետուութեան:
Բ) Առեւտրական թուաբանութիւն.
Գ) Առեւտրական նամակագրութիւն.
Դ) Գեղազարդութիւն և ամենալատ ձեռքերի ուղղութիւն:
Պարապմունքները սկսվելու են սեպտեմբերի 15-ից ճաշից յետոյ և պարբերաբար շաբաթական կըլու են իւրաքանչիւր 20 ժամ ամսից յետոյ. իսկ կիրակի օրերը լինելու են առանձին գործնական պարագմունքներ:
Գնակացուցիկները թող դիմեն գրաւոր կամ անձամբ 3 ժամից մինչև 5 ժամ երեկոյեան, ՍՈՒՐՈՒՄ, Սաղաթայն փողոց, տուն Մարքարօլի, № 27:
Վերջինեալ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍԻՍՏ, Խիզդէկիէլ զրաւաճառանցում և հեղինակի մօտ, և Ռուսաստանի բոլոր յայտնի գրաւաճառանոցներում:
ԳԻՆՆԵ ԵՒ 3 ր. 50 կոպէկ:
Օտարաբաղադրանքները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պատալի ծախս վճարելու:
(Խ. հ.) (№ 76) 2—15